

תענית ד

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן : שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן.

השיבו כהוגן, ונזדמנה לו רבקה	והיה הנערה אשר אמר אליה הט' נא כבד וגו', יכול אפילו חיגרת אפילו סומא	אליעזר עבד אברהם
השיבו כהוגן, ונזדמן לו דוד	והיה האיש אשר יכט יעשרט הנאץ עשר זבול ואת כתו יתן לו, יכול אפילו עבד, אפילו ממזר	שאל בן קיש
השיבו שלא כהוגן, ונזדמנה לו בתו	והיה ה'וצא אשר יצא מנצתי כיתי וגו', יכול אפילו דבר טמא	יפתח הגלעדי

וכתיב (ירמיהו י"ט)

אשר צא צויתי	זה בנו של מישע מלך מואב שנאמר (מלכים ב' ג') ויקח את כט הכור אשר ינאץ תחתיו ויעלפו עליו
וצא גברתי	זה יפתח
וצא עלתה על צבי	זה יצחק בן אברהם

אמר רבי ברכיה :

אמר לה הקדוש ברוך הוא : בתי, את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש, אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, שנאמר (הושע י"ד) איהי כטז צ'יראצ	ונענה נרפפה צדעת את ה' כשחר נכון מצאו ויבוא כזש צט (הושע ו')	אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן והקדוש ברוך הוא השיבה כהוגן
אמר לה הקדוש ברוך הוא : בתי, את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה, אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם, שנאמר (ישעיהו מט) הן על כפי' חקתי'ק	אמרה לפניו : רבונו של עולם, (שיר השירים ח') שימני כחותם על צבך כחותם על זרועך	

אין שואלין את הגשמים כו'.

הבנה ראשונה : סברוה : שאלה והזכרה חדא מילתא היא, מאן תנא? אמר רבא : רבי יהושע היא,

דאמר : **משעת הנחתו.**

דחיייה והבנה אחרת על ידי אביי : אמר ליה אביי : אפילו תימא רבי אליעזר, שאלה לחוד והזכרה לחוד.

גירסה אחרת של הסוגיה :

הצעה : לימא רבי יהושע היא, דאמר משעת הנחתו?

דחיייה והבנה אחרת על ידי רבא : אמר רבא : אפילו תימא רבי אליעזר, שאלה לחוד והזכרה לחוד.

סתירה

עד מתי שואלין את הגשמים ?		רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב ראשון של פסח - הראשון מזכיר, האחרון אינו מזכיר	
רבי מאיר אומר : עד שיעבור ניסן !	רבי יהודה אומר : עד שיעבור הפסח		
לשאל - מישאל שאיל ואזיל		להזכיר ביום טוב הראשון פסיק	רב חסדא
הבנה של תנא אחר בשם ר' יהודה		הבנה של תנא בשם ר' יהודה	עולא
רבי יהודה אומר : עד שיעבור הפסח - עד שיעבור שליח צבור ראשון היורד ביום טוב ראשון של פסח			רב יוסף
מאי עד שיעבור הפסח - עד שיעבור זמן שחיתת הפסח, וכתחילתו כן סופו, מה תחילתו מזכיר אף על פי שאינו שואל - אף סופו מזכיר אף על פי שאינו שואל			רבה

דחיית דברי רב חסדא : אמר עולא : הא דרב חסדא קשיא (משלי י') **כחנף זענים וכעסן זענים**. ומה במקום שאינו שואל - מזכיר, במקום ששואל - אינו דין שיהא מזכיר?

קושי על תירוץ ר' יוסף : אמר ליה אביי : שאלה ביום טוב מי איכא?
תירוץ : אמר ליה : אין, שואל מתורגמן.
קושי על התירוץ ובכך דחיית דברי רב יוסף : וכי מתורגמן שואל דבר שאינו צריך לצבור? אלא, מחוורתא כדעולא.

קושי על דברי רבה ודחייתו : אמר ליה אביי : בשלמא תחילתו מזכיר - הזכרה נמי ריצוי שאלה היא, אלא סופו מאי ריצוי שאלה איכא? אלא מחוורתא כדעולא.

פסיקה : אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן : הלכה כרבי יהודה.
קושי : אמר ליה רבי זירא לרבי אסי : ומי אמר רבי יוחנן הכי? והתנן : **בשלשה במרחשוון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר : בשבעה בו**. ואמר רבי אלעזר : הלכה כרבן גמליאל!
דחיית הקושי (תירוץ) : אמר ליה : גברא אגברא קא רמית?
עוד תירוץ : איבעית אימא : לא קשיא ; כאן - לשאול, כאן - להזכיר.
קושי על התירוץ : והאמר רבי יוחנן : במקום ששואל מזכיר!
תירוץ : ההוא להפסקה איתמר.
עוד קושי : והאמר רבי יוחנן : התחיל להזכיר - מתחיל לשאול, פסק מלשאול - פוסק מלהזכיר!
תירוץ : אלא לא קשיא : הא - לן, הא - להו.
קושי : מאי שנא לדידן - דאית לן פירי בדברא, לדידהו נמי - אית להו עולי רגלים!
תירוץ : כי קאמר רבי יוחנן בזמן שאין בית המקדש קיים.
קושי : השתא דאתית להכי הא והא לדידהו, ולא קשיא : כאן - בזמן שבית המקדש קיים, כאן - בזמן שאין בית המקדש קיים.